

200712_dienst in de Bethlehemkerk o.l.v. ds. Jetty Scheurwater
6^e dienst in de serie 'Radicale woorden van Jezus'

Motto: Het onmogelijke mogelijk?

Liederen

LB 283 'In de veelheid van geluiden'
LB 531 'Jezus, die langs het water liep'
LB 84a 'Wat hou ik van uw huis'
LB 718 'God die leven hebt gegeven'
LB 23c 'Mijn God, mijn herder, zorgt voor mij'
LB 912 'Neem, mijn leven, laat het Heer

Schriftlezingen

Psalm 49
Mattheus 19:16-26

Inleiding

Vandaag alweer de zesde dienst in de serie 'Radicale woorden van Jezus'. Ook in het lied dat we net zongen, 'Jezus die langs het water liep', staat zo'n radicaal woord:

Jezus die langs het water liep
en Simon en Andreas riep,
om zo maar zonder praten
hun netten te verlaten.

Hij komt misschien vandaag voorbij
en roept ook ons, roept jou en mij,
om alles op te geven
en trouw Hem na te leven.

Dit komt terug in onze tekst van vandaag en daarom heb ik deze dienst het motto meegegeven: 'De onmogelijke mogelijkheid?' Een motto met een vraagteken, want die radicale woorden kun je onschuldig maken en je kunt het radicale laten staan en mensen zonder troost achterlaten. Hoe vinden we hierin een begaanbare weg?

In deze gezamenlijke viering van de Diependaalse Kerk en de Bethlehemkerk gaat het over rijkdom en hoe moeilijk het is dat een rijke het koninkrijk van God binnengaat. Het is overigens een bekend spreekwoord, dat het gemakkelijker is voor een kameel om door het oog van een naald te gaan dan een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan. Jezus bedenkt het niet, maar gebruikt iets wat in zijn tijd al bekend is. Maar welk appèl gaat daarvan naar ons uit? Hoe voorkomen we dat we ontzet denken zoals ook de leerlingen uitroepen: 'Wie kan dan nog gered worden?' Of hoe worden we nog getroost?

We lezen het verhaal in een tijd dat de verschillen tussen arm en rijk steeds groter worden. Terwijl iemand die in Nederland van de bijstand leeft vaak moeite heeft om rond te komen behoort deze mens in mondiaal perspectief tot de rijke bovenlaag, omdat er mensen zijn die van \$ 5,50 per dag moeten leven. Dit laat meteen zien, dat je geen appels met peren kunt vergelijken. Want die duizend euro in Nederland gaan helemaal op aan huur en vaste lasten en degene die van \$ 5.50 per dag moet leven, leeft meestal in een land met totaal andere prijzen. We kunnen dit dus niet zo tegenover elkaar stellen.

Wel kunnen we – op grond van historisch onderzoek – stellen, dat enorme verschillen tussen rijk en arm een bedreiging vormen voor stabiliteit van overheden en landen en een gevaar zijn voor de democratie. Dat zien we ook in onze dagen gebeuren. Zo is er ook vandaag alle reden om te blijven bidden voor de nood in de wereld én Gods naam te prijzen omdat Hij zijn barmhartigheid aan velen toont.

We lezen in deze viering Psalm 49. Het gaat in de Psalm ook over de rijke. Jezus heeft trouwens niet het patent op radicale, scherpe teksten: Psalm 49 windt er ook geen doekjes om.

Daarna volgt de lezing uit Mattheus 19:16-26. Het radicale woord dat vandaag centraal staat is: 'Het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van de naald te gaan, dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan.'

Overweging

Gemeente van Jezus,

We kennen dit verhaal al uit het Evangelie van Marcus. Marcus is het oudste evangelie. Dan volgt Mattheus en dan Lucas. Beide evangelisten hebben dit materiaal van Marcus hergebruikt, of ze hebben alle drie dezelfde bron gebruikt. Dit vertel ik u omdat Mattheus het verhaal net even anders vertelt dan Marcus. Dat is omdat hij Joodse lezers heeft. Hij schrijft voor de Joods-christelijke gemeente. Dat kun je uit het verhaal afleiden, als de jongeman die tegen Jezus zegt: 'Die wet, die ken ik en die leef ik al na.' Mattheus heeft zijn evangelie ingebed in de Wet en de Profeten. De hoorders van het evangelie in de eerste generatie hebben niet zo heel veel woorden nodig om te begrijpen wat Mattheus bedoelt. Ze zijn thuis in de Schrift. Als je erop gaat letten dan zie je dit in het hele Mattheus-evangelie terug. De ideeën in de Joodse samenleving over rijkdom en armoede zijn ingebed in de Schrift. De relatie tussen arm en rijk komt in het Oude Testament, vaak aan de orde is. Als u de profetenboeken leest, kunt u er niet overheen lezen. Maar ook een geschrift als het boekje Ruth of Spreuken of de Psalmen gaan over rijk en arm. Bijbels gezien behoort het tot de plicht van machtige en rijke mensen en impliciet ook van die van de verbondsgod om zich over de ellendigen te ontfermen. Rijkdom is Bijbels gezien altijd een geschenk van God. Niet iets dat je verdient hebt.

Normaal gesproken is de mens in de Bijbel onbeschermd. Arm. Maar in het Oude Testament klinkt de zekerheid door dat de Eeuwige, de God van Abraham, Isaak en Jacob, de arme weldoet. Het is een klassieke geloofsuitdrukking in de Bijbel dat God de hooggeplaatsten en de nederigen van plaats doet wisselen. Dat kun je al lezen in 1 Samuël 2, je kunt het ook lezen in de vernietiging van Egypte's legers, paarden en wagens in de Schelfzee in het lied van Mozes in Exodus 15 en je hoort het weerklinken in het lied van Maria in Lucas 1. En bij Mattheus ook in de zaligsprekingen. Zo legt Mattheus verband tussen de Schrift – de Wet van Mozes en de Profeten – en zijn evangelie, de goede boodschap over het koninkrijk dat Jezus van Nazareth brengt. In de Bijbel is vervolgens amper nog onderscheid tussen de arme en de biddende mens. Misschien ook wel logisch. Hoe zo zou de rijke nog om iets bidden, als hij zichzelf alles kan verschaffen? Maar de mens die niet(s) heeft, zelfs wie niet gelooft gaat dan soms bidden en roept het uit tegen wie ook maar wil horen. De arme als symbool voor de mens die zich afhankelijk maakt en weet van Gods ontferming.

Nu heeft in ons verhaal die arme feitelijk maar een bijrol. De hoofdrol is voor 'een rijk iemand'. Zo begint de tekst: een rijk iemand komt bij Jezus. Pas later vertelt Mattheus dat het een jonge man gaat. Met 'iemand' creëert Mattheus een tegenstelling met 'die Ene'. 'Wat zoek jij naar goed? Er is er maar Eén goed!

Die jongeman komt niet bij Jezus om de geboden uitgelegd te krijgen. Hij is jood en hij houdt zich aan de geboden, die Jezus nog eens hardop benoemd. Bij deze jongeman leeft een besef dat het bij het uitvoeren van de geboden niet kan gaan om uitsluitend plichtsgetrouw de geboden naleven. Een protocolletje bij wijze van spreken, waar je keurig op afvinkt wat je gedaan hebt. Je zou het met onze situatie kunnen vergelijken: we kunnen een coronaprotocol naleven, keurig afstand houden, maar als we kwijt zijn dat we het uit liefde voor die ander en onszelf doen dan is dat protocol waarschijnlijk gauw nutteloos.

Deze jongeman vraagt: "Wat kan ik méér doen? Wat is van waarde boven simpelweg het reguliere doen? Je kunt je natuurlijk afvragen waarom die jongeman denkt dat er nog meer moet gebeuren. Waarom is het gewone niet genoeg? Me dunkt, de vijf geboden die Jezus uitspreekt, precies die vijf uit de tien geboden die regelen hoe het leven van ons met elkaar

een beschermd en veilig leven is. Jezus vat het samen met je naaste liefhebben als jezelf. Het kan de jongeman toch niet verrassen? Deze samenvatting is niet nieuw. Je vindt die samenvatting al in de Wet van Mozes in Leviticus 19:18.

Hier had het gesprek tussen Jezus en de jongeman kunnen eindigen. Als hij tevreden was geweest met het gewone. En niet zichzelf nog iets meer had willen opleggen zonder goed de consequenties te overzien. Als het gesprek hier was geëindigd hadden we nooit dit radicale woord van Jezus gehoord: 'het is gemakkelijker voor een kameel om door het oog van de naald te gaan dan voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan'.

En om ook deze woorden van Mattheus in te bedden in de Schrift, de OT geschriften, heb ik voor Psalm 49 gekozen. Zodat we beseffen, dat Jezus niet de eerste is en ook niet de laatste die radicale teksten zegt. Er staan veel meer heftige teksten in het Oude Testament. Teksten die onbehagen oproepen. Teksten die we zelden in de eredienst voorlezen omdat we niet zo gemakkelijk kunnen zeggen wat we ermee moeten. Dat is natuurlijk ook vandaag de vraag. Hoe kunnen we omgaan met schurende teksten, zonder dat we ze wegedeneren en tandeloos maken of dat we verzanden in een onwerkbare, radicale, onvruchtbare realiteit?

Ik stel voor dat we even van achteren naar voren lezen en beginnen bij het gedeelte dat Jezus zich tot zijn leerlingen wendt. Na het gesprek met de jongeman. Want het is voor ons, zijn volgelingen, zijn leerlingen de gemeente van Christus van alle eeuwen dat deze woorden zijn opgeschreven. Jezus zegt tegen ons: 'Waarlijk, een kameel kan gemakkelijker door het oog van de naald dan een rijke het koninkrijk van God binnengaan.'

En dit radicale woord roept ontsteltenis op, bij de leerlingen in wie wij zijn mebegrepen. Een buitenstaander haalt de schouders op: So what? Het zijn wij, die naar Jezus woorden *willen* luisteren, die ontsteld vragen: wie kan dan nog gered worden? Laten we de vraag laten staan. Want te snel het antwoord van Jezus oplepelen is een valse troost die zijn doel mist.

Wie kan dan nog gered worden, als het moeilijker is voor een rijke om het koninkrijk van God binnen te gaan dan voor een kameel om door het oog van een naald te gaan? Hoe moeilijk de kerk het vond om daarmee te leven blijkt uit de pogingen om de betekenis af te zwakken. Duidingen van het spreekwoord moesten toch minstens de mogelijkheid te openen dat een rijke het koninkrijk van God wel kan binnengaan. Zo'n poging is bijvoorbeeld dat er eigenlijk niet 'kameel' moet staan, maar een kameelhaar. Dat is weliswaar een droge, dikke, lastige haar, moeilijk door het oog van een naald te krijgen, maar het kan wel. Met andere woorden: met een beetje moeite kan ook de rijke het koninkrijk van God binnen gaan.

Een veel bekender verhaal is dat er in Jeruzalem een heel klein, laag, smal toegangspoortje is een beetje vergelijkbaar met grote kastelen die een klein deurtje hebben waar een soldaat door kan, zonder gelijk een heel leger binnen te laten. Jeruzalem heeft ook zo'n klein poortje. De vorm van het poortje lijkt op de Bethlehemkerk als je die rechtop, op de smalle kant zou zetten: smal beneden, smal boven, dik in het midden. Een mens moet er gebukt doorheen. Met een beetje goede wil kun je dan zeggen: als je een kameel afluad of liever gezegd een dromedaris: dik in het midden, wat slanker beneden en wat slanker daarboven, - als je alles wat hij droeg van hem afluad, kan hij op zijn buik door het poortje. [Waarom begin ik over een dromedaris? Dat is omdat 'kameel' in de Bijbel een geslachtsnaam is. Een familienaam. En binnen die familie heb je Pietje en Klaasje en in dit geval kameel en dromedaris, maar de familienaam is 'kameel'. Het kan dus over een kameel gaan, maar de dromedaris was in Jezus' tijd veel populairder en gebruikelijker. Israël kende het dier niet alleen als de vrachtwagen van de woestijn, maar ook als oorlogstuig. De dromedaris was ook geschikt als rijdier. Door hun snelheid en wendbaarheid vormden de dromedarissen een goed alternatief voor de paarden. De woestijnvolkeren van het Saoedische schiereiland gebruikten de dromedarissen bij het oorlog voeren.]

Om terug te komen op de aanpassingen van het spreekwoord. U begrijpt dat met dit soort uitleg het spreekwoord van zijn schurende karakter wordt ontdaan, de radicaliteit wordt er af geslepen. Zie je wel, die rijke kan wel binnengaan.

Maar waarom willen we die radicaliteit afzwakken? Ik denk dat het komt omdat we het moeilijk vinden om in de storm te blijven staan. Om onszelf te zien als mensen die tegenover God per definitie tekort schieten. En we kennen verhalen over mensen die op hun sterfbed nog de hel in worden gepreekt. 'De mens 'per definitie onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad'. Maar zo radicaal negatief willen we niet insteken. We hebben behoefte aan harmonie, aan vrede en we geloven daar ook goede Bijbelse gronden voor te hebben. Want zegt Jezus niet tegen de moordenaar aan het kruis dat Hij met hem in het paradijs mag binnengaan? En zegt Jezus niet 'mijn juk is zacht, mijn last is licht, kom allen tot Mij?' Dan zal Hij dit toch ook niet zo hard bedoelen?

Ik denk dat we dichterbij de betekenis van deze tekst komen - zonder aan die tekst wat af te doen - door te beseffen dat Mattheus dit verhaal vertelt, direct nadat hij het over de kinderen heeft gehad, Mensen brengen kinderen tot Hem, zoals ze dat in die tijd zo wie zo deden bij de rabbijnen om op Grote Verzoendag de kinderen te zegenen. Op eenzelfde manier brengen ze hun kinderen bij Jezus. De leerlingen vinden dat maar niks en dan zegt Jezus tegen de leerlingen: laat de kinderen ongemoeid, belet ze niet om bij Mij te komen want het koninkrijk van de hemel behoort toe aan die is zoals zij. Die kinderen kunnen niet beweren dat ze de Wet en de Profeten 'al doen', maar ze ontvangen wel het Koninkrijk. Tegen die achtergrond verschijnt de jongeman bij Jezus met veel geld.

In de context van het koninkrijk gaat het om de vraag naar groot en klein. Telkens opnieuw. Waar de rijke het symbool is van ongeschikt voor het koninkrijk is het kind, dat kleine kind, bij uitstek symbool van geschiktheid voor het koninkrijk. Het gaat om kinderen die niet zelf kunnen komen, maar die ergens gebracht worden. Die erop vertrouwen dat ze veilig zijn in de handen van de mensen die ze bij de hand nemen en veilig zijn bij de mensen bij wie ze worden gebracht. Een volwassen man kan wel het koninkrijk van God binnengaan, maar dan heeft hij één hindernis meer te nemen dan een kind, want hij is er eigenlijk te groot voor. Een rijk mens moet een hindernis meer nemen dan een arme want hij heeft veel meer te verliezen. Daar zit de angel voor de rijke jongeman. Zijn bezit is zijn veiligheid geworden, zijn vastigheid. Je kunt het ook zo zeggen: waar heeft hij God nog voor nodig? Hij wil wel iets extra's voor God doen alsof het een verdienste is. Alsof hij het koninkrijk kan *verdiene*n. Dat is precies wat Jezus ontkracht. Dat je met het doen van de geboden of als je bang bent dat dat nog niet genoeg is, met meer dan het gewone, met alles achtergelaten, het koninkrijk kunt *verdiene*n. Het koninkrijk is een genadegave van God die je alleen maar hoeft aan te nemen. In het koninkrijk hebben bezittingen en inspanningen geen waarde. En dat is een schokkende ontdekking. Omdat we dat heel moeilijk vinden, die afhankelijkheid als een kind. Je bij de hand laten nemen. Erop vertrouwen dat die ander jou veilig brengt.

Rijkdom verhindert je om je toe te vertrouwen aan de liefde van anderen. Rijkdom is je veiligheid; honger en dorst hoef je niet te vrezen. Dakloosheid? Niet aan de orde. Meer dan één huis? Vaak! Rijkdom beschermt en je kunt daardoor denken dat je God niet nodig hebt, of een ander mens. De radicale oproep van Jezus om op God te vertrouwen en op zijn genade maakt het een rijke wel heel lastig. Menig rijke denkt misschien; wat een kletsboek! Heb ik niet alles aan mijzelf te danken? Met mijn eigen handen verdiend en opgebouwd? Armen hebben die zoethouder misschien nodig.

Terwijl ik dit een beetje ironisch zeg is er ook geen reden om op hem neer te kijken, want enige herkenning is wel op zijn plaats. Wie van ons vertrouwt zo op de Ene, dat hij werkelijk kan zingen: de Heer is mijn herder, mij ontbreekt niets?!

De begoocheling van rijkdom heeft een paar aspecten die het Godsvertrouwen in de weg staan en dat geldt soms ook voor onszelf.

De gedachte dat je met rijkdom alles kunt kopen wat je maar wilt.

De gedachte dat rijkdom een verworven recht is waardoor regels wel voor anderen gelden, maar niet voor jou.

Dat je die rijkdom zelf verdiend hebt en dat anderen dat niet hebben dat is dus vast hun eigen schuld. Armoede is een keuze.

Tenslotte wat misschien het zwaarst weegt dat je als rijke denkt dat je geen genade van andere mensen nodig hebt of de genade van die ene andere. Dat je oprecht denkt dat je het zonder af kunt.

Wij, u en ik, weten allemaal dat je het niet zonder geld of bezit in deze wereld af kunt. Dat is iets waarvan de realiteit ons wel overtuigt. Als alle christenen hun bezit zouden weggeven zou de wereld slechts heel veel bedelaars rijker worden. Dat is denk ik niet wat er gezegd wordt. Maar Jezus rekent hier wel af met, wat je kunt noemen, het evangelie van de voorspoed. Een opvatting die zegt dat als je rijk bent dan is God je wel goed gezind. God *is* je misschien ook wel goed gezind, maar dat uit rijkdom afleiden gaat veel te ver. Dat is wat die omkeringen bij Mattheus betekenen. Rijk zijn zegt niets over toegang en deelname tot het koninkrijk. Je kunt niet aan de rijkdom aflezen of iemand een kind van God is. Dat is wat Jezus tegen zijn leerlingen en tegen ons zegt. Als er iets is wat in deze tekst aan het licht komt, dan is het dat er niets te verdienen valt als je het koninkrijk van God wilt binnengaan. Je kunt het alleen ontvangen, in vertrouwen à la een kind. Hoeveel bezit je ook hebt. Het gaat dan om toewijding, om de liefde ontvangen van God en van je medemens. Dan snappen we ook hoe bezit en rijkdom een enorme concurrent kunnen zijn van de liefde. We zien dat in onze wereld, in onze tijd overal om ons heen. In het groot en in het klein.

Zo wil ik dan ook vandaag die vraag laten staan: kan überhaupt wel iemand gered worden? Het antwoord van Jezus is: bij God is het mogelijk. Als we rekenen op Gods trouw: daar is redding mogelijk. Waar zijn liefdemacht regeert daar zingen we het ons misschien te binnen: De Heer is mijn herder en mij ontbreekt niets. Amen.

[Celia Ledoux](#), Schrijfster

De Keuze van Armoede, de Luxe van Rijkdom

'Armoede is een zware erfelijke ziekte. De sociale staat heeft mij eruit gered, en ik bescherm hem vandaag als een moeder'

Ik vond als kind huisschimmel beschamend en begrijp pas nu dat ik daarom ziek was. Of om die lekkende schoenen. Mijn achterstand in wiskunde kwam door ziekte, al noemden leraars me lui. Dat luwt je schoolzin. Als kleuter al wist ik dat parasieten beschamend waren, en dus verzweeg ik ze, hoe lastig ook.

Armoede leert je schaamte en verstoppen. Gaten, slijt, geur, leegte, tandbederf, jezelf. Je woonplek – een armoekot in een slechtgereputeerde sociale wijk. De burens vonden mijn moeder over het paard getild om mijn prestigieuze school. Ik móest slagen om de eer te redden.

Speelafspraken had ik na een eerste beschamend debacle nooit meer. Bij een enkel verjaardagsfeest zag ik enorme tuinen, lege huizen, blinkende meubels. Hoe leger het grote huis, hoe rijker. Ik wist hoe dat kwam – zij hadden een kuisvrouw, mijn moeder ging kuisen – maar schaamde me toch. Rijke mensen waren anders. Je zag het anders zijn aan me af.

Kan je het eraan zien?

Die gedachte bleef lang. Nochtans val ik niet meer op. Ik ben wel erg slank met ranke botstructuur. Geen genetisch schoonheidsideaal, wel overgehouden aan zware kinderondervoeding. Armoede geeft je weinig cadeaus, dus de gezondheidsgevolgen neem je erbij.

Ik leerde afkijkend of van vrienden me anders kleden, gedragen (servet, accent, oesters, glashouding, conversatie), werken (conventies tellen onverwacht sterk). Drie diploma's, een klimmende carrière. Oppervlakkig ging het goed. Binnenin ging ik principes voorbij omdat ik klom uit gewoonte en dwang. Kleine dingen verraadden me. Angst bij het openmaken van een factuur. Een rekening = miserie. Nog steeds voelen de schimmelplekken en afgesloten elektriciteit soms vlakbij. Ik dacht lang dat mijn façade doorzichtig was. Dat dunne haar, die hoekige onzekerheid. Rijke meisjes zijn rond en rustig. Hoe succesvol je ook bent, armoede blijft je bij.

100 meter sprint met gefaseerd startschot

Dalrymple vindt armoede een keuze. Dalrymple is blind. Nooit zag ik één arme dromen van armoede. Al die achterafkinderen hadden dromen, ideeën, plannen. Ze wilden eruit. Ze waren realistisch: zonder punten of ontdekking werd wereldtour en chirurgencarrière bijgesteld naar nationaal succes en huisarts, dan coverband of verpleegster. Op een bepaald moment brak er iets. Ze legden zich neer bij fabriek, vrijers, desnoods stempelen. En toch vaak nog die grootspraak vol dromen. Om voort te kunnen.

In contrast: mijn klasgenoten. Soms aanleg. Meestal bijlessen, comfort, academies, ouderconnecties, kansen, reisjes, vrienden, geboorterecht. Ik zag ongetalenteerde muizen slagen in frustrerend bedrog. Het was als 100 meter sprint met twee gefaseerde startschoten. Het is moeilijk studeren bij kaarslicht, moeilijk schoonschrijven met je handschoenen aan als verwarming en licht zijn afgesloten.

Voor mij : honderden getalenteerde armen

Nu ben ik middenklasser. Waar ik vandaan kom heet dat rijk. Nu, na al vier weken heftige ziekte, zie ik mijn huisvesting, relatie noch voortbestaan fundamenteel bedreigd. Vier schone speeltuinen in een straal van 100 meter, gezonde thuis. Geen zwerfvuil of winkelkar vol koortsachtig rekenen aan de kassa. Rijkdom. Ja mensen, ik geloof het vaak zelf niet.

Mensen noemen mijn 'succes' soms merite. Dat maakt me spuugnijdig. Mijn weg heeft nauwelijks met aanleg en alles met geluk te maken. Ik ontweek de meeste drugs, had geen vriendje om me zwanger te maken, werd niet te hard geslagen, bezweek niet aan de ziekten, had een betere school, gokte niet op wildcards sport of gangs. Ik was uit hopeloosheid koppig, ontdekte toevallig wat talent, had wat betrokken familie. De rest viel, viel, viel.

Voor mij: honderden getalenteerde armen.

Het sprookje van merite

Merite is een gewetens sussende uitvlucht. Het betekent dat armoede een keuze is en rijken geen blaam treft.

Fuck keuze! Ik had *geluk*. Geluk dat sociale diensten nog niet zo harteloos moesten werken en op werklozen geen klopjacht werd gevoerd. Anders was ik vandaag een generationeel OCMW-ganger. Dat schoolgeld was al nauwelijks te betalen, de kinderopvang topzwaar.

Wordt 1/5 begrotingstekort op armoedebestrijding en asielbeleid bespaard: dan juichen sommige mensen. Maar dat is geen goed nieuws. Dat zijn talloze armen die zonder hulp wegzakken.

Permanente dreiging

Je herinnert het je. Je hart in 'overdrive' als je moeder je lijfje tegen de muur drukt – "Shht!" – terwijl een deurwaarder bonst. Altijd gewelddadig. Altijd intimiderend in hun hooghartige smeerlapperij.

Ik herinner me dat een opstel niet te maken valt met een snikkende moeder één flinterdunne muur verder. Ik herinner me uitbuitingsjobs, weken op uien-met-patatten 's avonds en een brooddoos met dunne pannenkoek omdat er uien, meel, aardappelen, wat melk in de kast stond. Ik kon jarenlang geen pannenkoek zien. Ik herinner me ons leeggehaald appartement op een avond. Je schamele thuis, opengebroken en geplunderd om een achterstal van amper 25 euro. Ik herinner me verhalen, die ik nog niet vertellen durf. De steen in je maag, de permanente dreiging.

Denken dat armoede een keuze is maakt je niet harteloos. Wel onwetend. Jij herinnert je *niks*.

Ik zie politieke partijen armen tot boosdoener maken, alsof ze erom vragen. Ik zie veroordeelde fraudeurs werklozen profiteurs noemen. Wellicht bedoelt Jan De Nul, Belgisch baggeraar, het zo goed als mijn tandarts die me zo bewondert, maar denkt dat sociale voorzieningen de vuilnisbak in moeten. Zoals ettelijke mensen die rijk of comfortabel geboren zijn, hebben ze geen idee hebben waarover ze het hebben.

Het is comfortabeler om te denken dat armoede een keuze is. Vooral als je het altijd goed had, ten hoogste wat krapjes, en je een goed hart hebt. Als je rijk bent tussen schuldeloze armen, ben je namelijk hardvochtig. Mede verantwoordelijk. Dat wil niemand zijn. Makkelijker is geloven dat je geboortecomfort en erfprivilege een verworvenheid is, en armoede een keuze. Dat maakt de wereld minder onrechtvaardig. Dat maakt *jou* minder onrechtvaardig. Dit idee is een exclusieve luxe van rijken, die ik nooit verwerven kan. Dat kan niemand die tussen armen geboren werd.

De handicap van rijkdom

Werkloosheid is nooit een keuze. Niemand wil onnuttig zijn, iedereen wil slagen. Iedereen droomt. Maar armoede is een zware erfelijke ziekte. De sociale staat heeft mij eruit gered, en ik bescherm hem vandaag als een moeder. Wie werklozen profiteurs noemt, heeft vaak een eigen frauderende schemerwerkelijkheid in de ogen te kijken. Wat aan solidariteitsbijdrage (oftewel belasting) wordt misgund door multinationals en grote bedrijven, bloedt ons systeem van blinde solidariteit leeg. Alleen dat systeem in een sociale staat geeft ratjes zoals ik een nieuw leven.

Ik voel nog steeds fantoompijn van mijn al zo lang onbestaande handicap, maar de handicap van rijkdom is groter. Hij beseft niet eens zijn eigen luxe.